

Läroarutbildningen
Examensarbete
Hösten 2004

Självförtroendet är betydelsefullt!

– en undersökning om självförtroendets betydelse för läs-
och skrivutvecklingen

Handledare:
Gunilla Lindgren

Författare:
Petra Sivhult
Christina Sköld

Självförtroendet är betydelsefullt!

– en undersökning om självförtroendets betydelse för läs- och skrivutvecklingen

Abstract

Utgångspunkten för vårt arbete var vår övertygelse om att självförtroendet inverkar vid elevers läs- och skrivutveckling. Syftet med arbetet var att göra en jämförelse mellan författares och verksamma pedagogers syn på vilka faktorer som är betydelsefulla för elevens självförtroende i samband med läs- och skrivutveckling. För att kunna göra denna jämförelse genomförde vi intervjuer med verksamma pedagoger och tog på så vis reda på deras åsikter. Undersökningen visade att alla pedagogerna tyckte att elevens självförtroende påverkar dess läs- och skrivutveckling vilket även förstärks av författarna i litteraturgenomgången. De faktorer som, enligt de intervjuade pedagogerna, är betydelsefulla för elevens självförtroende är främst hemmet och föräldrarna, krav och beröm. Denna uppfattning kommer till viss del även till uttryck i den litteratur vi läst, även om denna oftast har en annan fokus i resonemanget som gör det djupare. Vår undersökning visade också att de verksamma pedagogerna anser att pedagogen kan stärka elevens självförtroende, allmänt genom sitt förhållningssätt och specifikt genom sin ansträngning att anpassa undervisningen till varje elevs behov. Denna syn har de intervjuade pedagogerna gemensamt med författare som t.ex. Atterström (2000) och Smith (2000).

Ämnesord:

Självförtroende, pedagogen, beröm, krav, elever och läs- och skrivutveckling.

INNEHÅLL

1 INLEDNING	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Syfte	5
1.3 Definition av grundläggande begrepp	5
1.4 Uppsatsens uppläggning	6
2 LITTERATURGENOMGÅNG	6
2.1 Självbild	7
2.2 ”onda cirklar” och ”onda spiraler”	9
2.3 Positivt klassrumsklimat	10
2.4 Lärarens roll	12
2.5 Föräldrarnas roll	13
2.6 Möjligheter eller svårigheter?	14
3 EMPIRISK DEL	15
3.1 Problemprecisering	15
3.2 Metod	16
3.3 Resultat	17
3.3.2 Krav på eleven	20
3.3.3 Beröm	22
3.3.4 Pedagogens förhållningssätt	23
3.3.5 Hitta vägen till eleverna	24
4 DISKUSSION	25
4.1 Diskussion av resultaten	25
4.2 Metoddiskussion	30
4.3 Yrkesrelevans	31
5 SAMMANFATTNING	31
6 REFERENSER	33
7 BILAGOR	35
Bilaga 1 Intervjufrågor	35
Bilaga 2 Intervju med pedagog A	36
Bilaga 3 Intervju med pedagog B	38
Bilaga 4 Intervju med pedagog C	41
Bilaga 5 Intervju med pedagogerna D & E	44
Bilaga 6 Intervju med pedagogerna F & G	46

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Läs- och skrivutveckling är ett stort och övergripande ämnesområde. Det innefattar en komplicerad process och har studerats av många forskare, vilket resulterar i olika teorier och åsikter om vilka metoder som kan användas. Anledningen till att området läs- och skrivutveckling är intressant att studera är att läs- och skrivkunnighet är en förutsättning för att klara sig i vårt moderna samhälle. Eftersom detta har genomgått stora förändringar under de senaste 150 åren krävs att dagens människor kan läsa och skriva. Förr grundade sig en människas kunskapsbas på praktiskt förvärvade kunskaper. Idag är det däremot nödvändigt att ha en skolutbildning som bygger på läs- och skrivkunnighet för att klara sig i vardagen.

En annan faktor som är viktig för att lyckas i samhället är att inneha ett gott självförtroende. Avsaknad av detta kan påverka människor negativt. Därför tror vi att det är viktigt att arbeta med självförtroendet i skolan. I gällande läroplan, Lpo 94, påpekas det att skolan ska stödja elevens tilltro till sig själv. Läroplanen tar upp att det i första hand är i hemmet som personlig trygghet och självkänsla grundläggs, men betonar också att skolans roll i detta inte ska förbises.

Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter. (Lpo 94, 9)

Denna formulering visar tydligt att alla elever i skolan ska få chansen att utveckla sitt självförtroende. Det kommer alltså att bli vår uppgift som pedagoger att stödja eleverna i deras personliga utveckling.

Självförtroendet i skolsammanhang har även varit uppe till debatt på politisk nivå. Vi har tagit del av en motion angående satsningar på att utveckla elevernas självtillit. I denna menar miljöpartisterna Christer Öhgren och Vivianne Gunnarsson att skolan har en viktig roll i elevernas personliga utveckling eftersom den är den enda gemensamma instans som möter alla unga människor under så lång tid. De belyser sin ståndpunkt i följande uttalande:

Om vi ska lyckas få en mer positiv samhällsutveckling med fler människor som mår bättre, har större självtillit och inte i så stor utsträckning hänger sig åt destruktiva beteenden som droger, våld och kriminalitet, måste skolan på allvar avsätta tid för att främja elevernas

harmoniska utveckling. (Öhgren Christer och Gunnarsson Viviann, *Satsning på att stärka eleverns självtillit* [www]. Hämtat från <http://www.lf.svekom.se/artikel.asp?A=7118&C=2630> 12/10 2004)

Denna åsikt stämmer överens med vår uppfattning om att självförtroendet har stor betydelse för att lyckas i samhället. Den tydliggör också att vi i skolan måste ta vårt ansvar och avsätta tid för att främja elevernas självförtroende.

Med detta som grund har vi valt att begränsa vår studie till att gälla självförtroendets betydelse vid läs- och skrivutvecklingen, något som t.ex. Ladberg (2000), Taube (1987) och Stadler (1998) diskuterar och belyser i sina böcker.

1.2 Syfte

Eftersom självförtroendet är betydelsefullt för att människor ska lyckas i samhället är vi övertygade om att det även spelar stor roll för elevers läs- och skrivutveckling. I Lpo 94 påpekas också att det finns ett nära samband mellan språk, lärande och identitetsutveckling och att eleverna därför genom rika möjligheter att samtala, läsa och skriva ska få utveckla sina möjligheter att kommunicera och på så vis få tilltro till sin språkliga förmåga (s. 7). Att Lpo 94 belyser att det finns ett nära samband mellan språk och identitetsutveckling tycker vi visar på vikten av ett gott självförtroende i anknytning till läs- och skrivutveckling. Syftet med vårt arbete är att göra en jämförelse mellan författares och verksamma pedagogers syn på vilka faktorer som är betydelsefulla för elevens självförtroende i samband med läs- och skrivutveckling. Vi är alltså intresserade av att se om den teori vi har läst har förankring hos pedagogerna i praktiken.

1.3 Definition av grundläggande begrepp

Läs- och skrivutveckling är en komplicerad process. Denna är mycket individuell från barn till barn och kan ta sin början på olika sätt. När barnen först kommer i kontakt med skriftspråket kan de ta sig an det antingen genom att börja med att se helheter eller detaljer, d.v.s. en del barn börjar med att lära sig ordbilder för att sedan analysera ordens delar medan andra barn inser att varje bokstav har ett ljud och utifrån det lär sig ljuda ihop orden. Processen fortsätter sedan genom hela livet eller i alla fall så länge utbildning pågår.

När vi använder begreppet ”läs- och skrivutveckling” i vår uppsats menar vi den process som börjar när eleverna kommer i kontakt med skriftspråket till dess att de går i årskurs sex. Vi har fokuserat på denna del av processen eftersom det är den som är viktig för vår framtida verksamhet.

Självförtroende definieras som stark tilltro till den egna förmågan enligt *Svensk ordbok och svensk uppslagsbok* (1997, 993). Dock tycker vi det är svårt att definiera begreppet självförtroende så entydigt eftersom det tar sig uttryck på olika sätt hos olika människor. Det finns emellertid vissa faktorer som i allmänhet gör att människor får en god mental hälsa, d.v.s. som stärker självförtroendet. Därför valde vi att i vår undersökning fokusera på sådana faktorer som påverkar självförtroendet inom läs- och skrivutvecklingen. När vi använder ordet ”självförtroende” i vår uppsats menar vi elevens tilltro till sig själv och sin förmåga i samband med läs- och skrivutvecklingen. I vår litteraturstudie används begreppet ”självförtroende” på liknande sätt även om många av författarna inte själva använder ordet utan det ligger implicit i texten. De beskriver i stället faktorerna som anses påverka självförtroendet nämligen t.ex. trygghet i gruppen, stöd från föräldrar och lärarens roll.

1.4 Uppsatsens uppläggning

Vår uppsats inleds med en litteraturgenomgång där vi presenterar tidigare forskning inom området och etablerade författares syn på självförtroendets betydelse för läs- och skrivutveckling. I den empiriska delen presenterar vi sedan vår problemprecisering, vår metod och våra resultat. Uppsatsen avslutas därefter med en diskussion där vi väger det vi fått fram i vår undersökning mot det vi har läst i litteraturen och berikar detta med våra egna reflektioner och slutsatser.

2 Litteraturgenomgång

Vi återger här texter skrivna av 18 författare som ger oss olika infallsvinklar på självförtroendets betydelse för läs- och skrivutvecklingen. Denna litteraturstudie är indelad i olika avsnitt. Vi inleder med att beskriva Taubes (1987) och Ladbergs (2000) syn på vad ”självbild” är eftersom det är grundläggande för vårt arbete. Detta följs av Taubes och Stadlers (1998) resonemang kring fenomenen ”onda cirklar” respektive ”onda spiraler”. Därefter återger vi några författares tolkningar av klassrumsklimatets betydelse för elevernas

självförtroende. Forskningen tar också upp vikten av lärarens respektive föräldrarnas roll i läs- och skrivprocessen, något som belyses i två separata avsnitt. Sist väljer vi att fokusera på betydelsen av att se möjligheter istället för svårigheter. Detta avsnitt har vi valt att avsluta med eftersom det, enligt vår mening, är en av de allra viktigaste faktorerna vid all inläring.

2.1 Självbild

Ladberg (2000) betonar i sin bok, inriktad mot undervisning av elever från språkliga minoriteter, att vårt språk är nära förknippat med vår identitet och därför beroende av vår självkänsla. Hon menar att vuxnas förväntningar på barnets förmåga har stor påverkan på det resultat som barnet uppnår. Hon spekulerar i om inte dessa förväntningar har extra stor påverkan på barnets resultat inom den språkliga utvecklingen just därför att språket är så nära förknippat med vår identitet. Dessa tankar kommer i följande till uttryck:

Det är en gammal sanning att förväntningar påverkar ett barns prestationer. Kanske är språk det som är allra känsligast för dessa krafter eftersom språk inbegriper hela vår personlighet.
(Ladberg, 2000, 128)

Även om Ladberg (2000) i första hand resonerar utifrån elever från språkliga minoriteter är hennes uttalande relevant för all språkinläring.

Taube (1987, 23) för liknande resonemang som Ladberg (2000): självbilden utvecklas via inflytande från de erfarenheter som görs i den specifika omgivningen och som är påverkade av personers värderingar. Hon skriver att självbilden är en organiserad enhet som finns inom individen och byggs upp och består av våra egna och andras värderingar av våra förmågor och våra relationer till andra. I sin fortsatta beskrivning av hur hon tolkar vad självbild är skriver hon att den ofta har en viss tröghet för förändring, särskilt åt det negativa hållet. Hon menar att självbilden är som ett filter som endast släpper igenom sådant som antingen stämmer överens med tidigare erfarenheter och uppfattningar om världen eller sådant som höjer individens självuppfattning.

Självbilden, säger Taube, består av tre delar av det egna jaget som samspelar och skapar en självvärdering. De tre delarna är ideal-jaget (sådan som jag vill vara), social-jaget (min egen uppfattning av hur andra värderar mig) och real-jaget (individens upplevelse av dess reella jag). En stor skillnad mellan ideal-jaget och real-jaget hos en person gör att självvärderingen

sänks. Vidare har det betydelse för oss vilka områden som vi lyckas eller misslyckas inom. Om vi misslyckas inom ett område som är betydelsefullt för oss sänker det självvärderingen mer än om vi misslyckas inom ett område som inte är så viktigt för oss. En annan intressant faktor är att misslyckande eller framgång kan ha en viss "spridningseffekt". Med det menas att om en person lyckas respektive misslyckas inom ett visst område så kan det stärka eller sänka självvärderingen även inom andra områden. Slutligen påverkar också den närmaste sociala omgivningen den enskilda individen (Taube, 1987, 22).

Ett problem med självbilden är, enligt Taube (28), att den är svår att definiera och därmed också svår att mäta. Det vanligaste sättet att mäta självbild är med hjälp av en s.k. självrapportskala. Den är en typ av frågeformulär som är utformad med meningar av typen "jag är duktig på att läsa" där eleven får markera i vilken grad den håller med. Taube menar att det finns en svaghet hos dessa enkäter, nämligen att eleven inte har en tillräckligt klar bild av sin egen självbild.

Enligt Taube visar flera undersökningar kring självbildens påverkan på elevers skolprestationer att det finns ett samband mellan god självbild och bra skolprestationer. Hon menar emellertid att de inte kan visa på ett starkt sådant samband. Hon skriver att detta kan bero på hur man definierar och mäter självbild. De forskare som har gjort undersökningar avseende elevernas självbild i alla olika situationer har inte kunnat visa några starka samband mellan god självbild och bra skolprestationer. Däremot de forskare som enbart koncentrerat sig på elevernas självförtroende i klassrumssituationer har kunnat visa på ett betydligt starkare samband (71). Vidare påpekar hon att det är svårt att konstatera vilket håll sambandet går på, d.v.s. om det är självbilden som påverkar skolprestationerna eller om det är skolprestationerna som påverkar självbilden. Hon menar att det rimligaste, utifrån de undersökningar hon studerat, är att se det som en påverkan som går i båda riktningarna (73).

Taube är den författare som ger den tydligaste bilden av hur självbilden är uppbyggd. Det är därför vi har valt att fokusera denna del av vår litteraturstudie kring hennes teorier. Taube har också skrivit om ett begrepp som hon kallar för "onda cirklar". Detta jämför vi i följande avsnitt med Stadlers (1998) uttryck "onda spiraler".

2.2 "onda cirklar" och "onda spiraler"

Taube (1987, 87) skriver om självuppfyllande profetior som bildar onda cirklar. Om eleven t.ex. presterar dåligt kommer läraren och föräldrarna och så småningom även eleven själv att tro att hon kommer att misslyckas igen. Hon kommer då troligtvis att göra det, vilket medför att förväntningarna på hennes förmåga sjunker ytterligare o.s.v. Att onda cirklar uppstår beror alltså, enligt Taube, i första hand på omgivningens förväntningar på hur eleven ska lyckas. Omgivningens förväntningar påverkar elevens förväntningar på sig själv. Människorna omkring har därför stor betydelse inte minst för vårt intresseområde, om eleven får en lyckad läs- och skrivutveckling.

Stadler (1998, 87) skriver, precis som Taube, att det lätt blir så att svaga läsare försämrar sin läsförmåga snarare än förbättrar den. Stadler kallar det dock inte för onda cirklar, som Taube, utan för onda spiraler. Dessutom ser hon andra anledningar än Taube till att dessa spiraler uppstår. I motsats till Taube fokuserar Stadler mer på elevens inställning till läsandet och elevens läsförmåga än på omgivningens värderingar av elevens prestation. Hon beskriver hur dålig läsförmåga hos eleven följs av bristande läsförståelse som så småningom medför att läsning blir ointressant, varpå eleven kommer att bli mer och mer motvillig till att läsa för att till slut inte läsa alls. Detta gör att eleven inte får någon lästräning och på så vis försämras läsförmågan ytterligare. Författarna utesluter inte helt varandras modeller men att de har skilda fokus när de tittar på den negativa trenden som en svag läsare kan hamna i.

Dahlgren m.fl. (1999, 57) diskuterar precis som ovan refererade författare hur omgivningens förväntningar påverkar eleven. De resonerar dock utifrån ett annat perspektiv. De menar att barn som är på väg in i skolvärlden kan känna av krav från samhället att de måste lära sig att läsa och skriva. Detta kan lägga onödig stress på barnen. Denna stress får dem att tappa modet och självförtroendet innan de påbörjat utforskningen av läsning och skrivning.

Taube (1987) och Dahlgren m.fl. (1999) verkar kanske vid en första anblick tala direkt mot varandra. Taube påstår att vuxna måste ha höga förväntningar på elevens förmåga för att inte onda cirklar ska uppstå medan Dahlgren m.fl. skriver att för höga krav på eleven kan göra att hon tappar modet och självförtroendet. Dessa författare har emellertid inte helt skilda meningar eftersom Dahlgren m.fl. uppenbarligen ser det ur ett större perspektiv och skriver

om hela samhällets krav på eleven. Eleven upplever då att hon inte är någon om hon inte kan nå upp till dessa krav. Taube däremot beskriver hur de vuxna i elevens närmaste omgivning måste stödja eleven genom att visa att de har höga förväntningar på vad hon kan klara av. De gör också en skillnad i ordval där Taube skriver om förväntningar och Dahlgren m.fl. väljer ordet krav.

Efter att vi nu redogjort för några författares uppfattning om hur krav och förväntningar påverkar eleven går vi över till att belysa vikten av ett gott klassrumsklimat.

2.3 Positivt klassrumsklimat

Allard & Sundblad (1982, 167) menar att en pedagog som satsar på att arbeta med gruppen ger eleverna chansen att utvecklas och övervinna svårigheter. Det krävs då en klar strategi och ett målmedvetet arbete. Enligt författarna är lärarens förhållningssätt viktigt för att skapa ett gott klimat i gruppen. Läraren måste vara en tydlig ledare och visa vägen genom tilltro till eleverna och en positiv inställning. Wahlström (1993, 11) skriver också om att det är viktigt att satsa på gruppen. Hon betonar att gruppen måste få bli en grupp, d.v.s. pedagogen måste hjälpa eleverna att hitta en identitet i gruppen. Detta ger eleverna förutsättningar för att deras självförtroende ska växa.

Andra författare som Dysthe (1996) och Kullberg (2004) anser att om eleverna känner sig otrygga i klassrummet och med sina klasskamrater kan det inte skapas en bra miljö för lärande och utveckling. Därför är gruppen oerhört mycket värd och att som pedagog bortse från gruppens betydelse kan vara negativt för eleverna vid deras läs- och skrivutveckling.

Tamm (2003, 121) skriver också om klassrumsklimatets påverkan på elevernas trivsel. Om det råder konkurrens i klassrummet kan otrygghet skapas eftersom vissa känner att de måste anstränga sig mer för att hålla samma nivå som sina konkurrenter. Trygghet å andra sidan skapas av ett klassrumsklimat där alla elever är accepterade för hur de är. Då främjas utveckling och gemenskap och inte konkurrens. Dysthe (1996, 230) påpekar att eleverna kan lära sig och dra nytta av varandra i ett klassrum där allas åsikter är lika mycket värda. Ett klassrum där alla vågar och kan föra fram sina åsikter och värderingar kallar Dysthe för ett ”flerstämmigt klassrum”.

Vid läs- och skrivutveckling exponerar man sig själv, något som eleverna kan känna som känsligt eftersom de hela tiden strävar efter att bli accepterade av sina kamrater (Molloy, 1996, 163). När Molloy använder uttrycket ”att exponera sig själv” i samband med läs- och skrivutvecklingen så syftar hon på samma sak som Ladberg (2000) gör när hon tar upp att språket är nära förknippat med vår identitet. Ladberg menar att språket därför är känsligt för och beroende av vår självkänsla. Molloy skriver i detta sammanhang att pedagogens uppgift är att se till att skapa ett klassrumsklimat där alla elever trivs och utvecklas.

Det är därför viktigt att klassrummet är en trygg miljö, att de språkliga uttryck som finns accepteras, att skrivuppgifterna är korta och kombineras med smågruppsdiskussioner för att inte bara ett ”nytt” språk ska prövas utan också en ny självbild ska våga skapas. Att utveckla sitt språk är att växa som människa, som Kent Larsson skriver. (Molloy, 1996, 163)

Här uttrycker Molloy sin syn på sambandet mellan språk och självbild på ett tydligt sätt. Det framgår också hur hon tycker att arbetet kan bedrivas för att skapa en trygg miljö och möjligheter för språk- och identitetsutveckling.

Ladberg (2000, 128) påpekar att det är viktigt med ett öppet och tillåtande klassrumsklimat, där eleverna kan lita både på varandra och på de vuxna. Även Taube (1987, 102) menar att klassrumsklimatet är viktigt. Hon anser att ett positivt klassrumsklimat kännetecknas av att alla elever är accepterade och omtyckta samtidigt som det finns tydliga gränser för vad de får och inte får göra. Alla elever ska känna att de möter tolerans och förståelse och att var och en av dem är ”någon”. Ett sådant klimat kan skapas, menar Taube, genom accepterande, respektfull behandling och viss kontroll. Det är viktigt att läraren visar att eleven är accepterad d.v.s. att hon är värd den vuxnes uppmärksamhet. Läraren måste då vara varm och tolerant och tycka om eleven för att hon är den hon är. En annan viktig uppgift för läraren är att behandla sina elever med respekt, för att i förlängningen även eleverna ska visa respekt för varandra. Att dessutom läraren har kontroll genom att sätta tydliga gränser är ett sätt att visa omtanke. Dessa faktorer samarbetar för att ett positivt klassrumsklimat kan bli möjligt, enligt Taube.

Chambers (1993, 57) är inne på samma spår som de författare vi tidigare refererat i detta avsnitt, att det är viktigt med ett positivt klassrumsklimat. Eleverna måste, enligt Chambers, känna trygghet i gruppen för att hans modell för läs- och skrivutveckling med hjälp av

boksamtal ska fylla sin funktion. Modellen bygger på att i grupp samtala om gemensamma läsoplevelser. I dessa samtal delar eleverna med sig av sina tankar om boken till varandra, men minst lika viktigt, menar Chambers, är att eleverna sätter ord på sina egna tankar och strukturerar upp dessa för sig själva. I detta sammanhang påpekar Chambers vikten av ”att allt är värt att berättas”. Alla elever ska känna att de är lika mycket värda och att just deras åsikter är viktiga. Inga tankar ska behöva hållas tillbaka.

I all den litteratur vi har refererat i detta avsnitt påpekas vikten av ett positivt klassrumsklimat där eleverna känner sig trygga för att en god läs- och skrivutveckling ska kunna äga rum. Författarna är dessutom överens om att ett sådant kan skapas genom accepterande och respektfull behandling där alla är lika mycket värda.

Flera författare har redan varit inne på hur lärare ska agera för att stärka elevernas självförtroende. I följande avsnitt belyses detta ytterligare.

2.4 Lärarens roll

Smith (2000, 12) menar att det är viktigt att vara flexibel som pedagog och använda den metod som ger positiva resultat, eftersom det inte finns en metod som fungerar för alla. Pedagoger bör, menar Smith, ha förståelse för att elever lär sig läsa genom att få hjälp med att läsa och därför vara det stöd som behövs i klassrummet. Det är viktigt att inte driva på alltför hårt eftersom det finns elever som behöver mer tid och inte heller inte kräva för mycket av eleverna eftersom det då kan hända att vi försvårar deras läs- och skrivutveckling (Smith, 2000, 16). Leimar resonerar på liknande sätt då hon också påstår att eleverna behöver tid och ro för att driva sin utveckling framåt genom att fortsätta vara nyfikna och motiverade (Leimar, 1974, 27).

Dahlgren m.fl. (1999, 78) och Kullberg (2004, 117) är precis som Smith och Leimar inne på lärarens roll som handledare i läs- och skrivprocessen. Dahlgren m.fl. menar att ingen riktigt vet vilken metod som kommer att vara gynnsam för varje enskild elev när hon ska lära sig läsa. Pedagogens uppgift är därför att presentera så pass många olika alternativ att varje elev vill och kan lära sig. Ett av sätten är att skapa en dialog med eleven, att våga tala med henne och se hur hon tycker och tänker.

Kullberg anser att vi pedagoger måste observera våra elever i klassrummet och se till att stötta de elever som behöver extra hjälp. Det gör vi genom att lyssna på dem, behandla dem på ett mjukt sätt och inte gå hårt på att bedöma deras läs- och skrivutveckling. En annan faktor, som Kullberg tar upp är att lärandet måste vara lustfyllt. Pedagogen måste känna lust för sitt jobb och därmed sprida den lusten bland eleverna i klassrummet. Lusten är en av drivkrafterna för läs- och skrivutvecklingen. Därför måste pedagogerna skapa lustfyllda och meningsfulla övningar för eleverna (Kullberg, 2004, 114). Även Smith är inne på detta resonemang vilket han belyser i följande uttalande:

Barn kan inte förväntas engagera sig i nonsens. Det är lärarens ansvar, inte elevens, att se till att det som barnen förväntas lära sig också kan vara meningsfullt, inte bara i förhållande till det barn redan vet utan också i förhållande till det som de kanske vill veta. (124).

Författarna är mycket samstämmiga i detta avsnitt. Alla är överens om att det för läraren handlar om att inte driva eleverna för hårt och att ge dem meningsfulla och lustfyllda arbetsuppgifter.

Läraren har naturligtvis en viktig roll i elevernas läs- och skrivutveckling. Men flera författare betonar också föräldrarnas roll i sina barns möte med skriftspråket.

2.5 Föräldrarnas roll

När barn börjar upptäcka läsning och skrivning gäller det att vuxna, i synnerhet föräldrar, finns där för att sporra dem. De flesta barn kommer tidigt i kontakt med skriftmaterialet vilket gör dem till läsande individer och ett sätt att låta alla barn möta skriftspråket är att introducera böcker. Att ha lässamtal med barnen gynnar deras språkutveckling mycket. Att prata med en vuxen om det man läser är att gå djupare in i skriftspråket och tillsammans göra nya upptäckter som barnet kanske hade missat på egen hand (Bjar & Liberg, 2003, 220). Lässamtal om bokens handling förutsätter inte att barnen har knäckt koden men diskussionerna kring skriftspråket förutsätter att de har gjort det.

Björk & Liberg (1996, 24) framhåller precis som Bjar & Liberg att en god tro på den egna möjligheten att lära sig läsa och skriva måste grundläggas. De anser att mycket av denna tilltro befästs när föräldrar och barn läser texter tillsammans. På så sätt växer barnet in i en roll som läsare och skrivare. Barnet kommer då automatiskt att intressera sig för att läsa och

skriva och göra egna försök tillsammans med den vuxne. Stadler (1998, 14) menar precis som Björk och Liberg att det är viktigt att föräldrarna läser sagor och berättelser för barnen när de är små. Barnen får då en språklig medvetenhet som är nödvändig för att det ska vara möjligt att lära sig läsa och skriva. Med språklig medvetenhet menar hon den insikt barnen får utanför skolan om vad skriftspråk är och hur det fungerar.

Precis som Stadler (1998) och Björk & Liberg (1996) påpekar Widebäck (1998, 64) att det är viktigt för barnets läs- och skrivinläring att föräldrarna bryr sig genom att skapa tillfällen där barnet möter skriftspråket. Widebäck beskriver två olika förhållningssätt som den vuxne kan ha när barnet kommer i kontakt med skriftspråket i samspel med en vuxen, t.ex. en förälder. Hon menar att antingen en kraftfull eller svag insats kan göras. Den kraftfulla insatsen kännetecknas av att den vuxne "tar med" barnet i läsningen och involverar det i läsgemenskapen genom att ta sig tid att sitta med barnet och göra det delaktigt i läsningen. Den svaga insatsen däremot kännetecknas av att den vuxne intar en passiv roll genom att endast sitta med och svara på frågor. Hon förespråkar den kraftfulla insatsen som gynnsam för barnet.

Söderbergh (1988, 112) har forskat kring läsinläring hos barn vid mycket tidig ålder. Hon menar att det finns undersökningar som styrker att det emotionella engagemanget från föräldrarnas sida är viktigt för att en tidig läsinläring ska kunna äga rum. Hon refererar speciellt till en studie som utfördes 1976 i Skottland av Margaret Clark. Den visade att merparten av de barn som lärt sig läsa vid tidig ålder (de kunde läsa vid skolstarten vid fem års ålder) tillhörde familjer där det fanns en glädje hos föräldrarna över att ha barn och en väl fungerande kommunikation mellan barn och föräldrar. Dessutom fanns i dessa familjer ett stort läsintresse hos föräldrarna.

Som avslutande del i vår litteraturstudie har vi valt att referera ur några författares verk, vilka har inställningen att pedagoger ska se möjligheter istället för svårigheter.

2.6 Möjligheter eller svårigheter?

Björk & Liberg (1996) har en grundsyn på läs- och skrivutveckling som bygger på att lusten hos eleven att lära sig läsa och skriva ska hållas vid liv. Därför förespråkar de att pedagoger i första hand ska fokusera på innehållet i det eleven läser och skriver och utifrån detta jobba

med formen. De har precis som många andra författare (t.ex. Atterström (2000)) grundsynen att det eleven kan och har presterat ska premieras i stället för att fel och brister fokuseras.

Atterströms bok genomsyras av grundtanken att undervisningen ska utgå från det eleven är bra på istället för att fokusera på hennes brister. Elevens självförtroende och tro på sin egen förmåga att lära sig ska stärkas. Med läsningen som exempel belyser han sin inställning:

Det är exempelvis inte säkert att en elev med dåligt självförtroende och stora lässvårigheter i första hand hjälps bäst av ensidigt inriktad lästräning. Kanske är det via de i skolan ofta förbisedda konstnärliga och intra- eller interpersonella sidorna hos eleven som man når bättre framgång, såväl för elevens som pedagogens del? (14)

I det här uttalandet får Atterström tydligt fram det budskap som är en huvudtanke i hans bok, nämligen vikten av att söka upp de starka sidorna hos eleven istället för att fokusera på hennes brister. Han menar att på så sätt kan en plattform skapas för eleven att stå på när hon ska utvecklas inom ett område där hon har problem.

3 Empirisk del

Den empiriska delen inleds med vår problemprecisering där vi presenterar den frågeställning som legat till grund för undersökningsdelen av vårt arbete. Därefter beskriver vi den metod vi valt att använda oss av för datainsamling. Som avslutning på den empiriska delen redovisar och analyserar vi våra resultat.

3.1 Problemprecisering

Vi tog i vår litteraturgenomgång upp vilka olika faktorer som författarna anser kan vara avgörande för läs- och skrivutvecklingen. Vi vill i vår undersökningsdel väga detta mot vilka faktorer som dagens verksamma pedagoger räknar som viktiga för elevens självförtroende och hur kan vi som pedagoger inverka.

Våra intervjuer byggde på de idéer vi redogjort för i 1.1 Bakgrund och 1.2 Syfte att självförtroendet har betydelse för elevers läs- och skrivutveckling. Eftersom vi i ett tidigt skede under intervjuerna fick bekräftat att de intervjuade pedagogerna delade vår uppfattning, ansåg vi följande frågeställning vara väsentlig att söka svar på i våra intervjuer med pedagogerna.

- Vilka bakomliggande faktorer påverkar, enligt verksamma pedagoger, elevens självförtroende och vilken roll har vi som pedagoger?

Denna frågeställning har vi alltså haft som utgångspunkt för vår undersökning och våra intervjufrågor.

3.2 Metod

Anledningen till att vi genomförde vår undersökning med intervjuer var att det, i motsats till enkäter, gav oss möjlighet att ställa fördjupade följdfrågor och därmed få utökad betydelsefull information. Orsaken till att vi riktade in oss på pedagoger och inte på elever är att vi trodde att pedagogerna skulle ge oss tydligare förklaringar av sin ståndpunkt samt ha en större insikt i ämnet. Vi delar Taubes (1987) uppfattning att barn i unga år inte är tillräckligt mogna för att ha insikt om sitt eget självförtroende och hur detta påverkar dem i olika situationer.

Ett alternativ till intervjuerna skulle kunna vara observationer. Men vi valde bort detta eftersom vi då hade behövt betydligt längre tid på oss. Vi ansåg nämligen att för att kunna följa elevers läs- och skrivutveckling och avgöra om denna är beroende av deras självförtroende måste långvariga studier äga rum.

Vi var medvetna om att vi genom detta val blev tvungna att förlita oss på verksamma pedagogers upplevelser och erfarenheter och basera våra slutsatser på dessa. Undersökningsgruppen bestod av sju pedagoger med lång yrkeserfarenhet som arbetar på skolor som skiljer sig mycket åt. Två av skolorna ligger på landsbygden, en ligger i centrum av en medelstor stad och en ligger i ett område med hög invandrartäthet. Vi hoppas att vi genom denna spridning fick ett bredare perspektiv i vår undersökning.

Vi tog kontakt med våra intervjupersoner, en till två veckor innan, via telefon och personliga möten för att boka tid med dem. Vid detta tillfälle informerades de även om vilket ämne intervjuerna var avsedda att beröra. På så vis hoppades vi att de skulle ha en chans att förbereda sig och samla sina tankar.

Vid varje intervjutillfälle var endast en av oss närvarande. Vid två tillfällen intervjuades två pedagoger samtidigt eftersom det passade intervjupersonerna bäst. Som grund för intervjuerna hade vi ett tre frågor (se bilaga 1) som var en utgångspunkt för oss vid samtalen med pedagogerna. Dessa frågor ställdes dock inte alltid i samma ordning och med exakt samma formulering. Frågorna sågs mer som tre punkter som skulle tas upp under samtalets gång. Vi ställde också följdfrågor för att få pedagogerna att utveckla sina svar. Under intervjuerna dokumenterade vi genom ljudupptagning på kassetband. För att kunna bearbeta materialet skrev vi sedan ut intervjuerna ordagrant på dator. Under analysarbetet försökte vi hitta sådana uppfattningar som var samstämmiga och sådana som skiljde sig från övriga eller stack ut på något sätt. För att ha ett "levande förhållande" (Patel, 1994, 101) till vårt material påbörjade vi våra analyser tidigt efter det att intervjuerna genomförts.

Under redovisningen av intervjuerna hade vi i åtanke att ingen skulle kunna kännas igen och identifieras av läsaren p.g.a. detta gjorde vi inte någon precisering av personernas ålder, kön och hur länge de har varit verksamma. Vi tror emellertid inte det är möjligt att helt utesluta risken att någon av intervjupersonerna känner igen sig själv. Detta hade vi i åtanke vid våra analyser och därför vill vi tydliggöra att de tolkningar som gjordes endast är möjliga tolkningar. Vi har också bifogat intervjuerna ordagrant återgivna som bilagor så att läsaren av detta arbete själv kan ta del av pedagogernas exakta svar. Vi fingerade första bokstaven i intervjupersonernas namn i de fall dessa användes.

3.3 Resultat

Alla pedagogerna som vi intervjuade var överens om att självförtroendet spelar stor roll vid läs- och skrivutvecklingen. En av pedagogerna uttryckte det på följande sätt:

Jättestor, jätte- jättestorbetydelse. Jag skulle vilja säga att självförtroendet är nästan 80, ja över 80 %. Den bild du har av dig själv i det mötet du får med läs- och skrivutveckling är jätteviktig.

Den här pedagogen var starkt övertygad om att självförtroendet har betydelse för elevernas läs- och skrivutveckling. Vi är tveksamma till vad pedagogen grundar procentsatsen i uttalandet på eftersom den för oss verkar tagen ur luften och inte särskilt tillförlitlig. Vi tycker likväl att det är anmärkningsvärt i sammanhanget att hon valde en så hög siffra som 80 %. Det

gjorde att vi uppfattar det som att hon menar att självförtroendet är mycket betydelsefullt. Detta uttalande återspeglar även vad andra pedagoger tyckte.

Rent allmänt ansåg pedagogerna att självförtroendet inte bara är betydelsefullt för läs- och skrivutvecklingen utan för allt skolarbete. En av pedagogerna uttryckte detta på ett tydligt sätt i följande citat: ”Mm... jag tror att det har en mycket stor betydelse. Inte bara för läs och skriv utan för allt skolarbete så jag tror att självförtroendet är avgörande för hur det går.”. Vi tycker att pedagogens uttalande kan uppfattas som att självförtroendet är en grundläggande faktor för all utveckling i positiv riktning. Även de andra talade i de flesta fall inte isolerat om självförtroendet i samband med läs- och skrivutveckling utan om självförtroendets betydelse inom all skolverksamhet.

Alla pedagogerna lämnade korta koncisa svar när det gäller självförtroendets påverkan på läs- och skrivutvecklingen och utvecklade inte sitt resonemang vidare. Vi tolkar det som att de tycker att denna påverkan är en självklarhet. Vi tror att det beror på deras långa erfarenhet inom läraryrket. De möter dagligen elever med olika gott självförtroende och ser hur detta påverkar dem i positiv respektive negativ riktning i deras utveckling.

Efter att vi kunde konstatera att pedagogerna verkligen såg ett samband mellan elevens självförtroende och dess läs- och skrivutveckling kunde vi gå in på intervjufrågor som rörde vår frågeställning:

Vilka bakomliggande faktorer påverkar, enligt verksamma pedagoger, elevens självförtroende och vilken roll har vi som pedagoger?

Resultatet på denna frågeställning är grupperade i teman som vi kunde hitta i pedagogernas svar på intervjufrågorna. Den första delen av frågeställningen besvarar vi i de tre första temana. I de två sista belyser vi sedan pedagogernas syn på den andra delen av frågeställningen.

3.3.1 Skolans respektive hemmets roll

I alla de intervjuer vi gjorde hittade vi en återkommande åsikt nämligen att hemmet och föräldrarna är viktiga faktorer som påverkar elevens självförtroende. Pedagogerna pratade om

att föräldrarnas engagemang och stöttning är viktiga för elevens tro på sin egen förmåga. En av pedagogerna gjorde detta uttalande som kan ses som representativt för allas uppfattning:

Sen är ju föräldrarna en viktig roll där också. Om föräldrarna kommer till mig och är förtvivalade, hon kan egentligen inte läsa utan bara läser utantill så är ju inte, så stärker det ju inte barnets tro på sig själv[...]

Här pratade pedagogen utifrån ett specifikt fall men det vi tycker är viktigt och som är generellt i alla intervjuerna är uppfattningen att föräldrarnas inställning och syn på barnets läs- och skrivutveckling är betydelsefull för barnets självförtroende.

En annan pedagog pratade också om hemmets och föräldrarnas betydelse för elevens självförtroende och gjorde följande uttalande:

Jag tror att mycket har man med sig hemifrån, vilken uppmuntran man har fått av sina föräldrar och vilken hemsituation man har. Också med kamrater och så om man har lätt för att få kompisar eller om man har problem med det. Jag tror att det är dom faktorerna. Men också vad vi gör här i skolan och hur vi uppmuntrar barnen och hjälper dem fram. Det har också betydelse.

Här tolkar vi det som att pedagogen såg hemmet som den viktigaste bakomliggande faktorn som påverkar elevens självförtroende. Pedagogen tog upp hemmet och föräldrarna först och fortsatte sedan med kamraternas roll. Först efter att hon konstaterat att det är dessa faktorer som är viktiga, tog hon upp skolans betydelse i sammanhanget. Detta synsätt återkom under hela intervjun.

I en av de andra intervjuerna fokuserade pedagogen också på hemmets betydelse för elevernas självförtroende. Men den pedagogen tog upp skolans roll först och kommenterade inte hemmet och föräldrarna förrän vi ställde frågan om vilka faktorer förutom skolan som påverkar elevens självförtroende. För att belysa pedagogens åsikt återger vi en del av intervjun.

Intervjuaren: Vilka faktorer tror du är betydelsefulla för barnens självförtroende?

Pedagogen: Att det får lyckas. Att det får känna: Jag lyckas med detta, jag är värdefull för kompisarna, jag är värdefull för om jag bara läser tillsammans med en kompis så är jag

värdefull för den och jag är värdefull för de vuxna, de lyssnar på mig och visar respekt för det jag har skrivit. Det är jätte viktigt.

Intervjuaren: Finns det faktorer utanför skolan som kan påverka läs- och skrivutvecklingen?

Pedagogen: Självklart. Många föräldrar kan påverka sina barn negativt för att de har en gammaldags syn på hur läsundervisning ska vara. De kan tvinga sina barn till läsning, vet inte riktigt hur man uppmuntrar och hur man går vidare så därför lägger vi stor del av föräldramöten och utvecklingssamtal och andra träffar på att informera föräldrarna om hur vi arbetar.

Vi ser här två ytterligheter när det gäller synen på hemmets respektive skolans påverkan på elevernas självförtroende. De två citerade pedagogerna hade olika utgångspunkter och trots att de nämnde samma faktorer som viktiga så fördelade de tonvikten olika mellan hem och skola.

Det var genomgående i alla intervjuerna att pedagogens syn lutade åt något av dessa perspektiv. De tenderade ha åsikten att antingen hemmet eller skolan har störst betydelse. Men de flesta pedagogerna tyckte att hemmet är den viktigaste faktorn eftersom det är där självförtroendet grundläggs. Vi tror att dessa olika perspektiv påverkar pedagogernas syn på sitt eget ansvar i förhållande till elevens självförtroende. Trots att alla intervjupersonerna uppgav både hemmet och skolan som viktiga faktorer tror vi att det kan ha stor betydelse för deras verksamhet vilken faktor de ser som viktigast. Om pedagogen ser hemmet som den viktigaste faktorn tror vi att det är lätt för denna att lämna ifrån sig en stor del av ansvaret och inte ta lika stor hänsyn till elevens självförtroende. Om man däremot ser skolan som den viktigaste faktorn så tar pedagogen förmodligen på sig ett större ansvar och arbetar mer med att stärka elevens självförtroende.

Vi kan se ett mönster i att de pedagoger som pratade om skolan som den viktigaste faktorn är de pedagoger som tog upp föräldrakontaktens betydelse. Det är dessa pedagoger som sa att de har kontinuerliga kontakter med föräldrarna och informerar dem om vilket arbetssätt och förhållningssätt som är gynnsamt för barnets läs- och skrivutveckling.

3.3.2 Krav på eleven

Alla pedagogerna var överens om att krav på eleven kan påverka dess självförtroende negativt. De talade om tre olika typer av krav. Det kan vara krav från föräldrarna, pedagogerna och eleverna själva. Här återger vi en sekvens ur en dialog mellan två pedagoger där de pratar om dessa krav.

- Det är många barn som själva ställer stora krav på sig själva.
- De jämför sig jättemycket barnen själva, allt vad mamma och pappa säger och vad fröknarna säger.

Vi tycker att dessa uttalanden är representativa för alla pedagogernas åsikt. De var eniga om att mycket av kraven kommer från föräldrar som vill att deras barn ska lyckas och därför har för höga förväntningar på dem. Förutom dessa förväntningar har barnen också krav från skolans sida d.v.s. det som deras ”fröken” kräver. Utöver detta har barnen krav på sig själva och jämför mycket med sina kompisar. Allt detta kan påverka självförtroendet hos eleven och inverkar på så sätt på läs- och skrivutvecklingen, enligt pedagogerna.

Alla de pedagoger vi intervjuade såg krav som en faktor som påverkar självförtroendet negativt när det gäller läs- och skrivutveckling. Det gör därigenom skolan till något skrämmande och svårt. Vi, däremot, ser det inte på det sättet. Vi anser nämligen att vid alla tillfällen där en utveckling ska ske måste vissa krav ställas, detta för att motivera eleverna. Krav finns alltid i skolans vardag men det finns skillnad på hur kraven ställs och därmed upplevs. Det vi tror att pedagogerna menade är att kraven måste stå i relation till var eleven befinner sig och vad den klarar av. Kraven måste alltid kunna uppnås av eleven för att inte försämra dess självförtroende. Under en av intervjuerna framkom det att ”... har man erfarenhet så att man blir aldrig bra nog är det knäckande för självförtroendet även om man gör sitt yttersta...”. Detta tolkar vi som att pedagogen menar att krav som är för högt ställda verkligen kan skada en människa. Vi tycker också att pedagogen här belyste den uppfattning som vi tidigare beskrev d.v.s. att det är när kraven inte står i relation till det eleven kan klara av som det har negativ inverkan på självförtroendet.

Många av pedagogerna återkom hela tiden till att tala om kravens negativa påverkan på elevens självförtroende. Därför ser vi det som att pedagogerna var väl medvetna om vilka krav som finns på eleverna och att dessa är betydelsefulla. Vi upplever också att pedagogerna ansåg att kraven är en betydelsefull faktor för självförtroendet. Vi tror att det är viktigt med pedagogernas medvetenhet om kravens betydelse för att de ska kunna organisera sin undervisning på ett sådant sätt att kraven på eleverna sjunker.

3.3.3 Beröm

I alla intervjuerna framgick det att beröm och uppmuntran är en viktig faktor för självförtroendet i samband med läs- och skrivutveckling. Detta betonades starkt av alla de intervjuade pedagogerna. De pratade om att det är viktigt att vara ”flitig med att ge dem beröm” för att stärka elevernas självförtroende. I följande citat påpekade en av pedagogerna vikten av att ge eleverna beröm.

Beröm är jätteviktigt. Och sen liksom prata med barnen om att ”Har du förstått? Förstått att du faktiskt har fixat detta? Ser du själv? Förstår du att du har blivit duktig?” Få dem att förstå att de gör framsteg.

Den här pedagogen inledde med att påpeka betydelsen av att ge beröm men vi tycker det viktiga i det här citatet är att pedagogen gav exempel på frågor som kan ställas till eleven så att den inser sina egna framsteg. Enligt vår tolkning såg pedagogen det som att eleven får en upplevelse av beröm och positiv förstärkning när hon blir uppmärksam på de framsteg hon har gjort. En annan pedagog sa samma sak fast ur ett lite annat perspektiv när den pratade om att det ingår i yrket att ge beröm.

Vi kan uppmuntra. ”Oh, vad duktig du är, vad bra detta gick.”. Det tillhör vårt yrke att uppmuntra och stötta och försöka hitta lagom nivå, då, så att det inte blir för svårt för det mår självförtroendet inte bra av, va?

Vi tolkar det som att den här pedagogen har arbetat så länge som lärare att det blir en del av dess vardag att uppmuntra och berömma elever. Vi förmodar att pedagogen genom lång erfarenhet har kommit fram till att det lönar sig med beröm för att eleverna ska göra framsteg. Detta är ett återkommande tema i alla intervjuerna där pedagogerna påpekade att beröm är ett inslag som måste finnas med i det dagliga arbetet.

Vi ser att pedagogerna tog upp både faktorer som kan höja och faktorer som kan sänka elevens självförtroende. Beröm sågs som en höjande faktor medan krav sågs som en sänkande sådan. Det är genomgående så att pedagogerna sa att både krav och beröm kan komma hemifrån. Detta uppfattar vi som att dessa fyra faktorer, hemmet, skolan, krav och beröm, tydligt hänger samman.

3.3.4 Pedagogens förhållningssätt

Många av pedagogerna påpekade hur viktigt det är att se elevernas utveckling och även göra eleverna själva medvetna om denna. Detta synsätt uppmärksammade vi redan i avsnittet om beröm. Redan då citerade vi en pedagog som berömde elever genom att göra dem uppmärksamma på sin egen utveckling. En annan av pedagogerna var inne på liknande tankar om vikten av att syliggöra elevernas utveckling inom skolarbetet för dem själva. ”Men jag tror att det är viktigt att medvetandegöra dem och jag tror inte att de ser att de gör framsteg.” Här bekräftade pedagogen det som Taube (1987) skriver om att eleverna i tidiga åldrar inte är mogna för att se sin egen utveckling. Det var detta som låg till grund för att vi valde att intervjua pedagoger och inte elever.

Vi tolkar det som att pedagogerna ovan pratade om ett förhållningssätt de har och att de hela tiden är uppmärksamma på vilka framsteg varje elev gör för att kunna påpeka dessa för eleven. Anledningen till detta är att när eleverna blir medvetna om sin egen utveckling stärks deras självförtroende.

Synsättet att alla kan utvecklas är också viktigt, enligt pedagogerna. Vi återger här ett kort utdrag från en av intervjuerna som belyser denna uppfattning.

Intervjuaren: Alltså att man kan stärka dem inom vissa områden för att sedan nå andra, eller hur menar du?

Pedagogen: Nä, jag menar nog mitt förhållningssätt överhuvudtaget. Att man fokuserar på utveckling och förbättring och att alla människor kan utvecklas. Även om man inte kan så mycket just nu så kan man alltid bli bättre om man anstränger sig och om man vill.

Här ser vi att pedagogen reflekterade över sin egen roll i arbetet med att stärka elevens självförtroende. Även de andra pedagogerna var inne på samma tankegångar. De verkade mycket medvetna om sin egen möjlighet att påverka elevens självförtroende och de ansåg att det inte bara handlar om arbetssättet utan även om pedagogens förhållningssätt till eleverna. Vår tolkning av det pedagogerna sa är att läs- och skrivutvecklingen är som ett stort pussel. Självförtroendet är en bit i detta pussel som aldrig blir färdigt om den biten fattas. Detta gör att det inte går att arbeta med självförtroendet som en isolerad del av läs- och skrivutvecklingen utan är både medvetet och omedvetet med i all verksamhet.

Som avslutning på avsnittet om pedagogens förhållningssätt vill vi citera en av pedagogerna som, vi tycker, sammanfattade det som alla pedagogerna var samstämiga om nämligen att vi som pedagoger måste fokusera på det positiva och inte på det negativa.

Jag tror att jag tänker med det som jag gör med det mesta annat. Att inte klandra någon som inte kan eller inte gnälla och tjata och sånt utan försöka uppmuntra på de plan där jag kan göra det. Och försöka pusha barnen framåt att vilja lära sig och liksom göra det på ett positivt sätt. Inte klaga och visa upp deras dåliga resultat och fokusera på det utan att försöka fokusera på att man kan utvecklas och att man kan bli bättre om man tränar.

Därmed är vi inne på hur pedagogen kan nå eleverna.

3.3.5 Hitta vägen till eleverna

De flesta pedagogerna sa i intervjuerna att de arbetar för att nå fram till sina elever genom att hitta saker de är intresserade av och genom att göra undervisningen rolig. En av pedagogerna belyste sin undervisningsform på det här viset:

Jag försöker hitta områden och saker de är intresserade och nyfikna på för att är man nyfiken och intresserad av en sak så har man intresse för det och då vet man ofta mycket om det och kan utvecklas inom det.

En möjlig tolkning kan vara att detta inte är ett specifikt arbetssätt för de elever som har dåligt självförtroende utan att detta är en långsiktig förebyggande åtgärd för att eleverna inte ska drabbas av dåligt självförtroende.

Ett annat sätt att tolka uttalandet ovan är att elevernas självförtroende stärks om de har intresse för det de ska lära sig. I så fall ser vi det som att eleverna glömmer sitt dåliga självförtroende om de blir riktigt ärligt intresserade av det de håller på med. Vi menar att om de med fullt engagemang går in för det de ska lära sig tror vi inte att de tänker på den negativa uppfattningen av sig själv. Vi tror också att om eleverna läser och skriver texter om ämnen som de är nyfikna på så blir inte läsningen och skrivningen ett mål i sig utan bara ett medel för att få kunskap om ämnet. Då tror vi att läsningen och skrivningen inte lika lätt hämmas av det dåliga självförtroendet i läs- och skrivsituationer.

Dessa två tolkningar är våra två olika sätt att uppfatta pedagogernas svar och vi har inte av intervjuerna kunnat utläsa vilket alternativ de menar. Det är möjligt att de olika pedagogerna

inte menar samma sak när de säger att de låter eleverna jobba med sådant som de tycker är intressant. Det är något som förmodligen är individuellt mellan pedagogerna.

Pedagogerna talade också om att lära känna sina elever för att nå var och en. De var överens om att alla är olika och har olika självförtroende så samma metod fungerar inte för alla. Pedagogerna tog upp olika synsätt på hur de når sina elever. Någon nämnde sin yrkeserfarenhet som en grund att stå på när det gäller att hitta vägen till sina elever. Några andra sa att de lägger ner tid på att lära känna varje elevs behov. De tycker att det är viktigt att känna sina elever för att kunna lägga undervisningen på en lagom nivå för varje elev. De påpekade att det är viktigt att arbetsuppgifterna inte blir för lätta men inte heller för svåra för eleverna.

Detta tolkar vi som att alla pedagogerna tycker att det är viktigt att sträva efter att anpassa sin undervisning efter varje elevs behov men att de har olika metoder att arbeta för detta. Vi tror att det beror på dels att klasserna är olika men också att pedagogernas personligheter skiljer sig åt. Att anpassa sin undervisning efter elevernas behov och nivå ser vi som ett medel för att stärka elevernas självförtroende. Flera pedagoger har tidigare talat om att det är viktigt att kraven på eleven står i relation till vad eleven kan klara av. Det tycker vi är ett sätt att se till varje elev och hennes potential.

4 Diskussion

Vi har delat in vår diskussion i tre olika delar där vi i den första delen diskuterar våra resultat och huruvida vi har nått vårt syfte eller ej. Vi diskuterar sedan den metod och de intervjufrågor vi har använt oss av. Slutligen tar vi upp yrkesrelevansen som vårt arbete har.

4.1 Diskussion av resultaten

I det följande diskuterar vi de faktorer som våra intervjupersoner tog upp som viktiga för elevernas självförtroende i samband med läs- och skrivutveckling. Vårt syfte med arbetet var att jämföra verksamma pedagogers uppfattning av vilka faktorer som är viktiga för elevernas läs- och skrivutveckling med den teori vi studerat. Vi kommer här att ställa intervjupersonernas påstående mot författarnas och dessutom ge vår egen syn på de olika faktorerna.

De pedagogerna vi intervjuade hade uppfattningen att hemmet och föräldrarna är viktiga för elevens självförtroende i samband med läs- och skrivutvecklingen. Denna uppfattning delas av Bjar & Liberg (2003), Björk & Liberg (1996), Stadler (1998), Widebäck (1998) och Söderbergh (1988) som alla tar upp vikten av föräldrarnas stöd och engagemang. Intervjupersonerna talade om att det är i hemmet självförtroendet grundläggs genom föräldrarnas stöttning och engagemang i allmänhet. De menade att detta ger eleven ett gott självförtroende och därmed en god chans att lyckas i sin läs- och skrivutveckling.

Vi tycker oss se en viss skillnad i de resonemang som ovan nämnda författare respektive intervjupersonerna för angående föräldrarnas och hemmets påverkan på elevens självförtroende. Bjar & Liberg, Björk & Liberg och Stadler menar i likhet med våra intervjuade pedagoger att föräldrarna bygger upp en grund att stå på för eleven men resonerar på ett annat sätt. De betonar mer vikten av att föräldrarna lägger ner mer tid och engagemang på att läsa för sina barn och på så vis grundlägga en språklig medvetenhet som gynnar barnens läs- och skrivutveckling. I samband med att föräldrarna läser för sina barn påpekar Widebäck att de kan göra antingen en kraftfull eller svag insats. Den kraftfulla insatsen kännetecknas av att den vuxne "tar med" barnet i läsningen och uppmuntrar samtal om texten.

Vi ser det som att alla ovan nämnda författares resonemang är mer djupgående än intervjupersonernas. Vi tolkar det som att intervjupersonerna betonade mer ytliga insatser för att stärka elevens självförtroende. De gick inte djupare in på vilka språkliga insatser som föräldrarna kan göra för att stärka sitt barns tro på sig själv. Björk & Liberg och Bjar & Liberg å andra sidan betonar att föräldrarna kan ge sina barn en god tro på sig själv i läs- och skrivsituationer genom att de läser och samtalar tillsammans med barnen. På så vis låter de barnet växa in i en roll som läsare och skrivare. Då blir de väl förberedda för att i skolan möta skriftspråket. Vi tolkar det som att Bjar & Liberg (2003), Björk & Liberg (1996), Stadler (1998), Widebäck (1998) och Söderbergh (1988) menar att ett gott möte med skriftspråket tidigt i livet är en faktor som kan förebygga dåligt självförtroende. Både det som intervjupersonerna tog upp och det som dessa författare belyser är enligt vår mening nödvändiga faktorer för att eleven ska få gott självförtroende i läs- och skrivsituationer.

I samband med föräldrarna och hemmet tog flera av de intervjuade pedagogerna också upp att krav är en faktor som kan ha mycket negativ inverkan på elevernas självförtroende. Pedagogerna var mycket eniga om att föräldrarna är de som oftast ställer dessa krav på eleven

men de nämner att kraven också kan komma från läraren och eleven själv. Vi tolkar det som att pedagogerna i detta sammanhang talade om för höga krav som inte står i relation till elevens förmåga och därför får negativ effekt på elevens självförtroende. Taube (1987) och Dahlgren m.fl. (1999) är också inne på resonemang angående krav och förväntningar på eleven. Taube menar att höga förväntningar på eleven är något positivt. Dessa måste finnas för att eleven ska känna av den vuxnes tro på att den kommer lyckas. Men enligt Dahlgren m.fl. gör höga krav på eleven att självförtroendet sjunker. De tar upp att de höga kraven kan komma bl.a. från samhället.

Vi ser att Taube och Dahlgren m. fl. och pedagogerna här pratar om samma sak men ser det på olika sätt. Vi tolkar det som att Dahlgren m.fl. och pedagogerna har liknande åsikter i frågan om kravens påverkan på självförtroendet. De ser höga krav som något som eleven inte kan nå upp till. Därför får dessa krav en negativ inverkan på eleven. Dahlgren m.fl. och pedagogerna har dock olika perspektiv på var kraven kommer ifrån. Dahlgren m.fl. framhåller samhällets krav på eleven och pedagogerna menade att kraven kommer från föräldrar, pedagoger och eleverna själva.

Vår tolkning är att föräldrarna och pedagogerna är en del av det samhälle som omger barnet. Vi undrar också var elevernas egna krav kommer ifrån. Vår uppfattning är att elevens egna krav blir påverkade av samhället eftersom vi lever i en kultur där alla är tvungna att vara läs- och skrivkunniga för att ha möjlighet att ta del av samhället. Emellertid tror vi att samhället påverkar föräldrarnas och pedagogernas krav och förväntningar på eleven. Både föräldrar och pedagoger vill att eleven ska lyckas i sin utbildning för att kunna få jobb och kunna försörja sig i framtiden. Det gör att kraven på eleven växer. Detta resonemang gör att vi tolkar det som att Dahlgren m.fl. och våra intervjupersoner har samma åsikter när det gäller krav.

En tredje faktor som de intervjuade pedagogerna tog upp som viktig för elevernas självförtroende var beröm. De påpekade att eleverna stärks av att få höra att de är duktiga och att de kan. Flera av intervjupersonerna pratade också om att det är viktigt att medvetandegöra eleverna om sin egen utveckling. I den litteratur vi har studerat framkommer inte berömmens betydelse för att stärka elevernas självförtroende inom läs- och skrivutvecklingen lika tydligt som i de intervjuade pedagogernas uttalanden. Där betonas t.ex. av Kullberg (2004), Tamm (2003), Molloy (1996) och Taube (1987) istället klassrumsklimatet som en helhet, d.v.s. att

eleven måste känna sig trygg i gemenskapen i klassen och att pedagogen visar acceptans och respekt för eleverna.

Naturligtvis håller vi med de intervjuade pedagogerna om att beröm är ett inslag som måste finnas med i det dagliga arbetet och att det stärker barnets självförtroende. Vi tror ändå att detta sätt att höja elevens självförtroende kan vara kortsiktigt. Med det menar vi att eleven säkert känner sig stärkt av berömmen just i det ögonblick den delas ut men vi undrar hur länge det håller i sig. En annan fråga vi ställer oss är hur generaliserbart ett självförtroende som är byggt på beröm är. Blir det inte väldigt situationsbundet? Vi tror att den spridningseffekt som Taube talar om inte blir lika stor om eleven bara får beröm i specifika situationer eftersom hon kanske bara förknippar berömmet med just den situationen.

Vi ställer oss något tveksamma till pedagogernas syn på vikten av att berömma eleverna för mycket. Vi tror inte att det är gynnsamt för barnet att vara för generös med beröm. Vår uppfattning är att om eleven ständigt överöses med beröm får den inte samma verkan. Orden tappar på något sätt sitt värde och blir inte lika betydelsefulla. Vi menar att det är viktigt att berömmen är ärlig och kommer när eleven verkligen har gjort något bra. Elevens känsla av att den har lyckats är viktig i sammanhanget. Om eleven inte själv är nöjd med sin insats tror vi inte att det alltid är positivt att berömma den. Vår uppfattning är att eleven måste kunna lita på att pedagogen menar allvar med berömmen den ger.

Vi ville också ta reda på hur vi som pedagoger kan inverka på elevens självförtroende. I följande stycken kommer vi att diskutera de tankar, angående detta, som pedagogerna framförde i intervjuerna och jämföra dessa med den teori vi läst.

Alla pedagogerna tog i vår undersökning upp att pedagogens förhållningssätt är betydelsefullt för att stärka elevens självförtroende. De pratade om att det är viktigt att inte fokusera på elevernas dåliga sidor utan på vad de kan. En av de författare som tydligt belyser detta synsätt är Atterström (2000). Han talar om att söka upp de starka sidorna hos eleven för att skapa en plattform för henne att stå på när hon ska utvecklas inom de oråden som är svåra för henne. Vi tycker att detta förhållningssätt är centralt. Att kunna se möjligheter istället för svårigheter, anser vi, är grundläggande vid all undervisning. Detta var en av de tankar vi hade med oss redan innan undersökningen påbörjades och som har stärkts ytterligare under arbetets gång.

Vidare pratade intervjupersonerna om att som pedagog är det viktigt att ha uppfattningen att alla elever kan utvecklas och kan bli bättre. Här ser vi tydliga kopplingar till Taube (1987) som beskriver vikten av att personerna i elevens omgivning har höga förväntningar på vad eleven kan klara av. Enligt vår tolkning är det just detta pedagogerna menar när de säger att pedagogen måste tro på att eleven kan utvecklas. Vi tror utifrån detta också att det är bra om pedagogen har förväntningar på eleven. Emellertid är det, enligt vår uppfattning, en fin balansgång för pedagogen för att eleven inte ska uppfatta dessa höga förväntningar som de negativa krav som vi belyst i tidigare avsnitt.

Förutom pedagogens förhållningssätt betonade pedagogerna vikten av att hitta vägen till sina elever. De pratade om att de försöker hitta fram till sina elever genom att låta dem arbeta med sådant som de tycker är intressant och roligt. Vi kunde inte få klarhet i om pedagogerna såg detta som ett arbetssätt som de använde för alla elever eller om det var ett sätt att bemöta elever med dåligt självförtroende. Vår tolkning är emellertid att de arbetar på detta sätt med alla elever.

Ett annat sätt de nämner för att nå sina elever är att organisera undervisningen så att den hamnar på en lagom nivå för eleverna. Det anser pedagogerna är viktigt för att elevernas självförtroende ska stärkas. Även flera av de författare vi studerat är inne på liknande resonemang. T.ex. Smith (2000) talar om att pedagogen inte får driva på eleverna för hårt eftersom det kan skada deras läs- och skrivutveckling. De elever som behöver extra tid måste enligt Smith få det. Smith och Kullberg (2004) belyser vidare vikten av att elevernas uppgifter är lustfyllda och meningsfulla. Även här går pedagogernas och författarnas åsikter i samma spår.

När vi påbörjade vår undersökning hade vi en övertygelse om att självförtroendet spelar stor roll för elevers läs- och skrivutveckling. I ett tidigt skede i de intervjuer vi genomförde fick vi fram att pedagogerna delade vår uppfattning. Därför inriktade vi oss på att undersöka vilka faktorer som, enligt verksamma pedagoger, påverkar elevens självförtroende och ställa detta i relation till vad de författare vi studerat i litteraturgenomgången anser. Vid intervjuerna fick vi fram fyra faktorer. Dessa fyra var hemmet, skolan, krav och beröm. De författare vi studerat tar upp samma faktorer men med en annan fokus som vi tidigare belyst i vår diskussion. För att arbetet skulle få relevans för vårt framtida yrke tyckte vi det var viktigt att undersöka vilken inverkan de verksamma pedagogerna tyckte att läraren har på elevens

självförtroende och jämföra detta med tidigare forskning inom ämnet. Vi fann att pedagogernas uppfattning var att deras förhållningssätt är viktigt och att man måste sträva efter att anpassa undervisningen efter elevernas behov vilket ytterligare stärks av bl.a. Atterström (2000), Smith (2000) och Kullberg (2004). Genom dessa resultat tycker vi att vi har fått svar på vår frågeställning och att vi uppfyllt vårt syfte med arbetet.

4.2 Metoddiskussion

Vi vill även kommentera den metod vi har använt för vår undersökning. Vi tycker med tanke på de resultat vi fått att det var ett klokt beslut att genomföra undersökningen med intervjuer med pedagoger. Vi syftar då på att pedagogerna bekräftade vår uppfattning att eleverna är för omogna för att vara medvetna om sin egen utveckling och kunna belysa denna på ett tydligt sätt. Detta är något som Taube (1987) också tar upp.

I efterhand har vi emellertid reflekterat över hur intervjuerna gick. Vi uppfattade intervjutillfällena som ansträngda. Vi kände det i många fall som bandspelarens närvaro påverkade samtalets gång. Detta märkte vi eftersom flera pedagoger blev betydligt mer avslappnade efter att bandspelaren stängts av. Vi var medvetna om att pedagogerna kunde reagera på detta sätt redan innan vi gick ut men vi vill ändå kommentera att det kan ha inverkat på resultatet. Vår uppfattning är också att pedagogernas svar ofta var väldigt positiva och vi tror att de försökte svara det som förväntades av dem. Vi förmodar att detta kan vara en vanlig företeelse vid intervjutillfällen och vi tycker att det gör resultaten en aning mindre tillförlitliga.

Vi har funderat på om det var våra intervjufrågor som framkallade denna nervositet hos pedagogerna. Tanken med våra intervjufrågor var att de skulle vara öppna och inte styra pedagogerna i någon viss riktning. Vi tror att deras positiva svar kan bero på att vårt ämnesval är fyllt av värderingar. Att stärka elevens självförtroende är något som förmodligen ses som rätt och bra. Vi tror därför inte att pedagogerna vill svara t.ex. ”Jag anser inte att jag har tid att jobba med elevernas självförtroende.”. Kanske förstärkte våra frågor dessa värderingar. Trots allt svarade pedagogerna på våra frågor och vi har fått ut en hel del av svaren även om vi tycker att de funderingar vi har tagit upp här är värda att ha i åtanke.

4.3 Yrkesrelevans

Under arbetets gång har vi fått insikt om hur stor betydelse självförtroendet har för att våra elever ska lyckas, inte bara inom läs- och skrivutvecklingen utan inom allt arbete i skolan. Vi har också uppmärksammats på de faktorer som kan påverka elevens självförtroende. Det har varit intressant att ta del av verksamma pedagogers erfarenheter och åsikter och att ställa dessa mot den litteratur vi har studerat. Att få en integrerad syn på teori och praktik inom ämnet har gett oss en stabilare grund att stå på när vi ska ge oss ut i verksamheten.

Vi hoppas också att andra blivande och redan verksamma pedagoger genom att studera vårt arbete kan bli uppmärksammade på och få en djupare insikt om självförtroendets betydelse för läs- och skrivutvecklingen.

5 Sammanfattning

I vårt arbete undersökte vi självförtroendets betydelse för läs- och skrivutvecklingen. I litteraturstudien tog vi upp Taubes (1987) teorier om vad självbild är och därefter belyste vi de faktorer som olika författare tycker påverkar självförtroendet. Några av dessa faktorer var föräldrarna, klassrumsklimatet och läraren. De författare som vi refererat och citerat mest är Taube, Stadler (1998), Smith (2000) och Ladberg (2000).

Innan vi påbörjade vår undersökning var vi övertygade om att det finns ett samband mellan elevers självförtroende och läs- och skrivutveckling. Syftet med vårt arbete är att göra en jämförelse mellan författares och verksamma pedagogers syn på vilka faktorer som är betydelsefulla för elevens självförtroende i samband med läs- och skrivutveckling. För att få verksamma pedagogers åsikter genomförde vi intervjuer med sju pedagoger. På grund av att vi ville ha ett bredare perspektiv på våra frågeställningar valde vi intervjupersoner som arbetar på skolor som skiljer sig mycket åt. Två av dessa skolor ligger på landsbygden, en ligger i centrum av en medelstor stad och en ligger i ett område med hög invandartäthet.

Våra resultat visar att alla de pedagoger vi intervjuade delade vår uppfattning att självförtroendet påverkar läs- och skrivutvecklingen. De faktorer som pedagogerna menade påverkar elevernas självförtroende var i första hand hemmet, skolan, krav på eleven och beröm. Denna uppfattning delas till viss del av författare som Taube (1987), Stadler (1998) Smith (2000) och Björk & Liberg (1996), även om de oftast för ett djupare resonemang. Vår

undersökning visar också att pedagogerna i huvudsak tog upp två sätt som pedagoger kan stärka elevens självförtroende på. Detta uppnår man genom sitt förhållningssätt och genom att anpassa undervisningen efter sina elever. Denna syn har de intervjuade pedagogerna gemensamt med flera författare t.ex. Atterström (2000), Smith (2000) och Kullberg (2004).

Vi ser alltså att elevers självförtroende påverkar deras läs- och skrivutveckling. Denna slutsats kan vi dra efter att vi konstaterat att den litteratur vi läst och de pedagoger vi intervjuat är samstämmiga i frågan. Vi kan också fastslå att hemmet, skolan, krav på eleven och beröm är faktorer som har betydelse för elevens självförtroende i samband med läs- och skrivutvecklingen. Även i denna fråga är författarna och pedagogerna överens även om de har en aning skilda fokus.

6 Referenser

Allard, B. & Sundblad, B., och Liber Utbildningsförlaget (1982) *Handbok om läsning*. Stockholm: Tryck AB. ISBN: 91-40-70765-2

Atterström, H. (2000) *Brister eller olikheter? Specialpedagogik på alternativa grundvalar*. Lund: Studentlitteratur. ISBN: 91-44-01283-7

Bjar, L & Liberg, C. (red.) (2003) *Barn utvecklar sitt språk*. Lund: Studentlitteratur ISBN: 91-44-02793-1

Björk, M. & Liberg C. (1996) *Vägar in i skriftspråket*. Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur. ISBN: 91-27-72268-6

Chambers, A. (1993) *Böcker inom oss – om boksamtal*. Stockholm: Rabén & Sjögren. ISBN:91-29-64542-2

Dahlgren, G., Gustafsson, K., Mellgren, E., Olsson, L-E., (1999) *Barn upptäcker skriftspråket*. Stockholm: Liber AB. ISBN: 91-47-04908-1

Dysthe, O. (1996) *Det flerstämmiga klassrummet*. Lund: Studentlitteratur ISBN: 91-44-61631-7

Kullberg, B. (2004) *Lust och undervisningsbaserat lärande - ett teoribygge*. Lund: Studentlitteratur. ISBN: 91-44-03364-8

Ladberg, G. (2000) *Skolans språk och barnets – att undervisa barn från språkliga minoriteter*. Lund: Studentlitteratur. ISBN:91-44-01296-9

Leimar, U. (1974) *Läsning på talets grund*, Lund: LiberLäromedel ISBN: 91-40-03320-1

Molloy, G. (1996) *Reflekterande läsning och skrivning. Årskurs 7-9*.Lund: Studentlitteratur. ISBN: 91-44-61861-1

Patel, R. & Davidson, B. (1994) *Forskningsmetodikens grunder att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur. ISBN: 91-44-30952-X

Smith, F. (2000) *Läsning*, Stockholm: Liber. ISBN: 47-04984-7

Stadler, E. (1998) *Läs- och skrivinläring*. Lund: Studentlitteratur. ISBN: 91-44-00476-1

Svensk ordbok och Svensk uppslagsbok (1997) Norstedt Förlag AB. ISBN: 91-7227-281-3

Söderbergh R. (1988) *Barnets tidiga språkutveckling*. Malmö: Gleerups. ISBN: 91-40-60860-3

Taube, K. (1987) *Läsinläring och självförtroende*. Stockholm: Rabén & Sjögren. ISBN: 91-29-58003-X

Tamm, M. (2003) *Barn och rädsla*. Lund: Studentlitteratur. ISBN: 91-44-02695-1

Wahlström O, G. (1993) *Gruppen som grogrund*. Stockholm: Liber. ISBN: 91-47-04812-3

Widebäck, B. (1998) *Förberedande läsning och skrivning i förskolan*. Stockholm: HLS Förlag. ISBN: 91-7656-433-9

Styrdokument

Utbildningsdepartementet (2001) *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94*. Stockholm: CE Fritzes AB ISBN: 91-38-31413-4

World wide web

Öhgren, C & Gunnarsson, V. *Satsning på att stärka elevers självtillit*.

Hämtat från <http://www.lf.svekom.se/artikel.asp?A=7118&C=2630> Publicerat 5 mars 2003

Hämtat den 12 oktober 2004

7 Bilagor

Bilaga 1 Intervjufrågor

- Vilken betydelse tycker du att självförtroendet har för läs- och skrivutvecklingen?
- Vilka faktorer påverkar elevens självförtroende?
- Hur arbetar du utifrån denna syn på självförtroendets betydelse?

Bilaga 2 Intervju med pedagog A

Vilken betydelse tycker du att självförtroendet har för läs- och skrivutvecklingen?

Mm... jag tror att det har en mycket stor betydelse. Inte bara för läs och skriv utan för allt skolarbete så tror jag att självförtroendet är avgörande för hur det går.

Vilka faktorer påverkar då elevens självförtroende?

Jag tror att mycket har man med sig hemifrån, vilken uppmuntran man har fått av sina föräldrar och vilken hemsituation man har. Också med kamrater och så om man har lätt för att få kompisar eller om man har problem med det. Jag tror att det är dom faktorerna, men också vad vi gör här i skolan och hur vi uppmuntrar barnen och hjälper dem fram. Det har också betydelse.

Alltså pedagogens inställning?

Ja, det tror jag

Påverkar alla de faktorerna skolarbetet, om man säger kompisar och familj och... är det det självförtroendet som påverkar skolarbetet?

Jag tror egentligen bara att det finns ett självförtroende som jag har som en botten i mig själv. Och det självförtroendet det använder jag både i skolan och hemma.

Menar du att det är samma i alla situationer?

Det behöver det kanske inte vara. Man kan ju ha lite olika, alltså man kan ju ha ett område som man har lite problem med och då kanske man inte känner lika starkt självförtroende just i det området. Men på något sätt handlar det om en grundtrygghet ändå, tror jag. Har man inte den så får man problem på alla områden, tror jag.

Och den grundtryggheten, var kommer den ifrån? Är det då hemifrån som du sa innan? Eller kan vi i skolan göra något för den?

Jag tror att vi i skolan kan göra någonting men jag tror att grunden läggs hemma redan när man är liten.

Hur tänker du utifrån då detta i din undervisning i läs- och skrivutveckling?

Hur menar du med självförtroende och så?

Ja, hur du lägger upp det med tanke på det?

Jag tror att jag tänker med det som jag gör med det mesta annat. Att inte klandra någon som inte kan eller inte gnälla och tjata och sånt utan försöka uppmuntra på de plan där jag kan göra det. Och försöka pusha barnen framåt att vilja lära sig och liksom göra det på ett positivt sätt.

Inte klaga och visa upp deras dåliga resultat och fokusera på det utan försöka fokusera på att man kan utvecklas och man kan bli bättre om man tränar.

Alltså att man kan stärka dem inom vissa områden för att sedan nå andra, eller hur menar du?

Nä, jag menar nog mitt förhållningssätt överhuvudtaget. Att man fokuserar på utveckling och förbättring och att alla människor kan utvecklas. Även om man inte kan så mycket just nu så kan man alltid bli bättre om man anstränger sig och om man vill.

Så det är ditt förhållningssätt som pedagog som du använder dig av?

Ja, jag tror det i alla fall. Och jag försöker att jobba så sedan lyckas man ju inte alltid. Men jag försöker tänka så i alla fall. Jag tror lite vilken grundsyn man har själv också.

Det är det vi kan påverka i skolan då?

Ja och jag tror inte att den är så liten den delen alltså det vi utstrålar till barnen. Jag tror att den är viktigare än vi tror ibland. Och att man tror att människor kan förändras, att man tror att man kan lära sig nytt och att man vågar prova nya saker.

Bilaga 3 Intervju med pedagog B

Då vill jag börja fråga vilka metoder du använder för läs- och skrivutveckling rent allmänt?

Ja, allmänt. Jag bygger mycket på barnens egna erfarenheter och att de får berätta för varandra och att vi skriver ner och att de får bidra med sina egna erfarenheter. Men även att man har gemensamma upplevelser som utedagarna, att vi gör saker som alla har gjort men man får olika erfarenhet av det. Och sen skriver vi i utedagboken till exempel. Vad det gäller läsinläringen så arbetar vi med "läs i nivåer" som är ett lässystem som är utvecklat efter var barnen befinner sig i sin läsutveckling.

Finns det speciella böcker inom det, "läs i nivåer"?

I "läs i nivåer"? Det är ju ett material som är nivågrupperat kan man säga och finns på elva olika nivåer. Det bygger mycket på LUS-schemat. Det är så som "läs i nivåer" är utvecklat. Man antar att det finns en gång som man lär sig läs- och skrivning i och det finns på vissa barn men finns inte på andra barn så man kan inte helt slaviskt följa det här schemat men man kan använda det som en liten hjälp på traven. Sedan är det viktigt med skrivningen att ha ett syfte. Att skriver man någonting så ska det visas för någon annan eller så ska det berättas. Men man kan också skriva bara för sig själv, som i hemlisboken där man bara skriver sina egna tankar. Men att man har ett syfte och vet vad man ska göra av det man har skrivit.

Då tänker jag lite på rättning, hur förhåller du dig till rättning för det kan ju ha olika betydelse i olika sammanhang som du säger att det finns ett syfte med skrivningen?

Vi rättar inte här utan när man har fått flöde i sin skrift så börjar vi diskutera. När kan det vara två konsonanter? När har vi en? Finns det något sammanhang? Och vi uppmanar barnen att fråga oss: Fråga gärna om du vill ha hjälp med något svårt ord. Och vi har på tavlan "svåra ord" där vi skriver de svåra orden som barnen har frågat om. Utan det är halt flödet vi arbetar med.

Ja, vilken betydelse tycker du då att självförtroendet har i processen med läs- och skrivutveckling?

Jättestor, jätte- jättestor betydelse. Jag skulle vilja säga att självförtroendet är nästan 80 ja över 80 %. Den bild du har av dig själv i det mötet du får med läs- och skrivutveckling är jätteviktig.

Hur tar du då hänsyn till det i din läs- och skrivutveckling eller -undervisning?

Jag använder inte så mycket böcker utan utgår från vad barnen vill lära sig. Jag försöker hitta områden och saker de är intresserade och nyfikna på för att är man nyfiken och intresserad av en sak så har man intresse för det och då vet man ofta mycket om det och kan utvecklas inom det.

Vilka faktorer tror du är betydelsefulla för barnens självförtroende?

Att det får lyckas. Att det får känna: Jag lyckas med detta, jag är värdefull för kompisarna, jag är värdefull för om jag bara läser tillsammans med en kompis så är jag värdefull för den och

jag är värdefull för de vuxna, de lyssnar på mig och visar respekt för det jag har skrivit. Det är jätteviktigt.

Finns det faktorer utanför skolan som kan påverka läs- och skrivutvecklingen?

Självklart. Många föräldrar kan påverka sina barn negativt för att de har en gammaldags syn på hur läsundervisning ska vara. De kan tvinga sina barn till läsning, vet inte riktigt hur man uppmuntrar och hur man går vidare så därför lägger vi stor del av föräldramöten och utvecklingssamtal och andra träffar på att informera föräldrarna om hur vi arbetar.

Så att de ska kunna bli en del då?

Ja, en del i barnets läs- och skrivutveckling.

Ja, kan elevens självförtroende variera i olika situationer?

Självklart gör det det. Och de här situationerna får man hjälpa barnen i. Och läs- och skrivutvecklingen är ju så mycket mer än bara läsa och skriva den är ju att tala, att föra fram sitt budskap, visa och det kan ju variera i olika situationer om man gör det för en liten grupp eller en stor grupp, halvklass, alla barnen på skolan och då är det ju viktigt att barnet känner sig tryggt i situationen. Känner man sig inte trygg så blir man osäker och får dåligt självförtroende och man presterar mindre.

Kan man söka det självförtroendet i andra situationer än just där det finns svårigheter?

Och där använder vi ju mycket drama. Mycket, mycket drama. Vi har ju två pass i veckan som vi lägger på till drama. Ena passet lägger vi ju då på drama som är mer lek och samarbete som är riktat mot att våga uppträda för någon annan. Det andra passet lägger vi mer på att ta ställning det vill säga utveckla de här situationerna där man själv kan säga och ge sitt budskap.

Ja då tror jag att jag har fått svar på alla de frågorna jag hade tänkt ta upp. Är det något du skulle vilja tillägga själv som övrigt?

Ja, att det är jätteviktigt att barnen tycker det är roligt och det är vår uppgift att se till att de tycker det och lära sig läsa och skriva. Jag kan ge ett exempel med en pojke som kommer från en annan skola. Han har gått där i två år nästan från sin skoltid och när han kommer hit så säger han jag kan inte läsa. Vad önskar du dig? Vad vill du ha hjälp med? Jag vill lära mig läsa. Och nu kan han läsa. Och han hade nog klarat det på ett annat ställe också men det är det där att man måste ge dem självförtroende för att kunna, först.

Liksom den där inställningen att jag kan inte?

Ja den måste bort för kan man inte så kan man inte lära sig det heller.

Hur jobbar man då för att få bort den här inställningen?

Lyfta andra bra situationer. Alla har någonting man är bra på som till exempel den här pojken nu som jag berättade om är bra på att dansa, rytmik att man tar in det i sin undervisning: Oh där var du bra. Och att man kanske bygger vidare på de här sakerna som han är intresserad av.

Och han får visa för de andra, berätta för de andra, känna att det här är jag bra på. Det är någon som är intresserad av det jag gör. Att hitta en plattform där han är bra på någonting annat som han även kan utveckla det andra i.

Bilaga 4 Intervju med pedagog C

Vilka metoder använder du för läs- och skrivutveckling?

Vilka metoder jag använder? Jag tränar att eehh... eftersom här är så många invandrarbarn så måste jag läsa mycket för barnen, det måste man ju överallt men alltså läsa väldigt mycket för att väcka ett intresse för läsning. Ett intresse för läsning får ju barnen att vilja själv lära sig att läsa. Så vi jobbar mycket med att få barnen intresserade. Men när det gäller sedan fortsättningen, alltså vi läser för barnen och de ser att vi skriver och varje dag skriver vi på alltså vår planering där vi har barnen försöker få barnen aktiva, att läsa det vi skriver och tala om vad vi ska skriva. Det är ju en form av läs- och skrivutveckling som pågår varje dag. Att sen barnen berättar om saker som de har varit med om, att vi försöker få ner det på papper är också en läs- och skrivutveckling där barnen har kommit olika långt i sin utveckling. Där från början barnet säger vad jag ska skriva och de ser att jag skriver det i deras bok och sen vill de själv försöka att skriva och då kanske man skriver svagt och de fyller i eller att man skriver på en lapp och de försöker att forma bokstäverna själva. I år har jag ingen traditionell bokstavsutlärning med alltså att jag bestämmer att idag ska vi jobba med A utan vi jobbar med bokstavsträning, ibland jobbar med alfabetet, ibland rycker ut några ord, helord kan vi jobba med till exempel ettorna som har jobbat med en bok där de berättar om sig själva där det då återkommer liknande ord "Här är jag", "Här är mitt hus" och så vidare att de får lära sig det som ett helord.

Varför har du valt att välja bort bokstavsutlärningen?

För jag tycker att det är intressant i början men det blir ett stort jobb att genomföra till slutet och jag tror att träna att skriva text, en text som du vill ha ner ger mer. Antingen då att klippa i tidningar och skriver om bilden eller du skriver om vad du har gjort på helgen eller tillsammans skriver en text om ett ämne som vi jobbar med. Jag tror att det ger mer, jag tror att barn lär sig läsa och skriva genom att läsa och skriva.

Vilken betydelse tycker du självförtroendet har i den processen?

Ja, jag tycker att det är lättare att barnen känner att de kan. Istället om jag skulle begränsa det till att, jag tror att barnen eemm. Om vi vänder på det att om jag jobbar med ljud för ljud, bokstav för bokstav så blir det så begränsat och då blir det... det är lätt barn knyter sig när de ska försöka metodiskt att få det till ett ord. Många spänner sig och knyter sig istället för att man säger att "där står *mamma*" också ser de hela ordet. Då blir det alltså de känner sig nog duktigare då, det tror jag nog.

Så du tror att självförtroendet spelar roll för läs- och skrivutvecklingen?

Ja, det tror jag.

Vilken roll? Hur stor roll?

Hur menar du?

Hur ser du att självförtroendet är viktigt i läs- och skrivprocessen?

Ja, om inte barnen tror att de kan så kan de inte. Alltså ska man lära sig någonting, vad man än ska lära sig, om man ska lära sig att läsa och man inte tror att man kan då då är det svårt. Och har du då jobbat med enstaka bokstäver och är begränsad där att du ska ljuda ihop på ett visst sätt som fröken har sagt och kanske inte det är den metoden som är det bästa för det barnet att lära sig läsa på då gör du det svårare för barnet och då mister de, tappar de självförtroendet och då klarar de ännu mindre. Det finns ju ett bevis på om man läser till exempel storbok och litenbok. Om jag läser en storbok flera gånger också får barnet sin exakt likadan bok i litet format. Har du provat det någon gång?

Nej, jag har inte provat det men jag har läst om det.

Då läser ju barnen den boken, de tror att de läser den boken men de kan kanske boken utantill eftersom jag har läst den många gånger. Och då växer ju, alltså jag kan, tror barnen, då växer deras självförtroende de läser, under tiden de läser, ser de ju de orden som de faktiskt läser även om de inte kan läsa. Sen så småningom känner de igen ord efter ord. Och sen tror jag att det går av bara farten. *skratt*

Vilka faktorer tycker du påverkar elevens självförtroende?

De ska ju känna att de duger. De ska känna sig trygga i gruppen och jag menar om jag är flitig med att ge dem beröm för det de uträttar och det de gör så tror de ju på sig själva. Sen är ju föräldrarna en viktig roll där också. Om föräldrarna kommer till mig och är förtvivalade, hon kan egentligen inte läsa utan bara läser utantill så är ju inte, så stärker det ju inte barnets tro på sig själv, utan då får jag ju vara tydligare mot föräldrarna och berätta att så här tror jag det är bra att du tänker. Det är uppmuntra, du hjälper där det behövs, vi hjälper där det behövs och så kommer det mer och mer.

Finns det fler faktorer som spelar in?

Ja, alltså barns självförtroende, hela gruppen påverkar ju varandra. Finns det någon i gruppen som är negativ och som kanske är en negativ ledare och som påverkar negativt, är kritisk så spelar det ju in. Så det är ju både kamraterna, det är ju föräldrarna och det är ju pedagogerna som påverkar hur barnen känner sig.

Kan detta självförtroendet variera i olika situationer?

I olika ämnen eller i olika inlärningsätt?

I olika inlärningsituationer.

Har barn ett väldigt gott självförtroende så brukar de vilja prova på olika sätt. Och det är ju som jag var inne på så tror jag mer på helordsmodellen att jag tror mer på att barnen lär sig mer på att se hur vi gör, det innebär ju inte att man måste lära sig att ljuda men jag tror att det kommer senare. Har man då liksom att man kan läsa lite enklare böcker och har lite hum om det ordet låter så och det ordet låter så och kan litegrann. Då är man kanske också vaken på att dyka ner på ett ljud som jag tycker är specifikt kanske för det barnet "Jag tror att du ska få träna detta lite" också kan man kanske ge dem exempel på lösryckta ord som de kan träna på. Så då jag tror att har man ett väldigt gott självförtroende så tror jag att det är lätt att prova på nya saker. Nä jag vet inte riktigt. Säg frågan en gång till.

Om elevens självförtroende kan variera i olika inläringssituationer.

Ja, ett barn då som har ett dåligt självförtroende kan ju ha lättare att jobba på ett sätt än ett annat det tror jag men de som har ett gott självförtroende är vakna på det mesta. Tror jag.

Hur hanterar man som pedagog självförtroendet? Hur gör du för att stärka deras självförtroende?

Jag måste ju vara flitig med beröm. Jag måste ha tid att uppmärksamma alla. Också vill jag ju försöka att ge barnen uppgifter som är lagom utmanande så att det inte är för lätt och inte för svårt utan att det är precis sådär så att de får anstränga sig litegrann. Så att de känner att nu lärde jag mig något nytt. Det stärker ju också självförtroendet. Det är viktigt.

Då har jag ställt de frågorna som jag hade. Är det något du skulle vilja ta upp som övrigt?

Ja, jag tror att ett allmänt uppmuntrande alltså en stämning i gruppen som är positiv påverkar barns självförtroende. Men det kanske hade framgått tidigare.

Bilaga 5 Intervju med pedagogerna D & E

Vilken betydelse tycker du att självförtroendet har vid läs- och skrivinläringen?

D: Självförtroendet har ju jättestor betydelse och att stötta så att de får självförtroendet. Alla har ju inte det med sig när de kommer. De tror att de kan inte någonting och då vågar man inte ens försöka.

E: Ja, det är jätteviktigt. Och att man hela tiden rättar dem mot det positiva så att de förstår att det de gör duger.

Hur märker ni att de har dåligt självförtroende?

E: Dom säger ofta att detta kan jag inte.

D: Och så vågar de inte. De blir jätterädda för att göra bort sig inför kompisar.

E: Och vid skrivutveckling märks det tydligt om de har dålig självförtroende. Då brukar dom inte vilja skriva. Dom som har bra självförtroende skriver när de kommer till skolan.

D: Många barn skriver för att de tror att de kan och det är jättebra.

Hur gör ni om de har dåligt självförtroende?

D: Ja, det är jättesvårt tycker jag med de barn som har dåligt självförtroende. Jag har nu en i tvåan som är jätteduktig men han tror inte att han kan mycket. Han tror inte ens att han vågar gå till badet. Han vågar inte ha gymnastik för att han vet inte vad som kan hända. Nu när vi hade utvecklingssamtal pratade vi om att han måste vänja sig vid att säga till sig själv att han kan. Att försöka lura sig själv till att man faktiskt kan. Så nu på måndagen ska han säga till sig själv på morgonen, ”I dag är det måndag och då ska jag ha jätteroligt på gymnastiken”. ”Jag är bra på detta och jag kan.” På så sätt få positiva tankar.

Jag duger alltså.

D: Ja

E: Det är inte bara så att de har dåligt självförtroende i läs- och skriv, utan dom har det i allt. Och då ofta ger det ingenting. Dom är rädda för att lämna mamma och pappa, så det hänger ihop.

Vilka faktorer påverkar elevernas självförtroende?

D: Ja, när man inte vågar ta för sig, så... nu är det så att de flesta barn vågar ta för sig.

E: Men man kan ha dålig självförtroende ändå. Det är inte säkert att man tror på sig själv för att man vågar ta för sig.

D: Nej, det kan vara två olika saker.

Vilka andra faktorer påverkar?

E: Om man får för mycket service hemma, då vågar inte mamma släppa taget. Det är en faktor men inte allt. Och så tror jag att det föds oroliga barn. Det är olika hos alla.

D: Det finns föräldrar som inte vågar släppa och det bidrar också till dåligt självförtroende. Om man får ofta höra, ”Ja, ja det var bra, men du kunde ha gjort det på detta sätt istället”. Om man ofta får höra att man inte duger, det blir hårt.

E: Ja, det grundlägger man redan hos de små barnen, att den lilla gubbe man ritat inte ser ut som en gubbe. Man måste låta dem utvecklas i egen takt.

Tror ni att det påverkar läs- och skriv?

D: Dom behöver inte vara ängsliga bland kamrater ändå för där kan dom känna sig självsäkra i leken. Och ha både respons och respekt från kamraterna, och då är dr detta sedan när kravet kommer och de känner att de kan inte prestera det som förväntas av dem.

E: Ja, det som vi vuxna förväntar oss. Då kanske man bygger upp hemma "Vänta tills du börjar skolan. Då blir det ordning och reda och då får man inte göra som man vill". Då blir skolan något hemskt om man känner att man inte kan. Man känner att man kanske gör fel.

D: Och då vågar man inte göra bort sig. Men det alltså, tycker jag att det är en av de svåra uppgifterna vi har i skolan att stärka barn med dålig självförtroende.

E: Ja, det är jättesvårt.

D: Beröm är jätteviktig.

E: Mm

D: Och sen liksom prata med barnen om att, "Har du förstått? Förstått att du faktiskt har fixat detta? Ser du själv? Förstår du att du har blivit duktig?" Få dem att förstå att de gör framsteg.

E: Visa hur det såg ut när de började skolan och hur det ser ut nu t.ex. vid jul. "Titta vad du kan och vad du kan skriva." Jämföra hur det såg ut när de började skolan och nu.

Är det något ni lägger ner vid er undervisning?

D: Ja

E: Ja, det är en av de saker vi gör. Ja det är svårt att plocka ut ur sitt sammanhang.

D: Men jag tror att det är viktigt att medvetandegöra dem och jag tror inte att de ser att de gör framsteg.

E: Jag håller med.

D: Att man liksom, som vi ofta gör "Vad har vi gjort denna vecka? Vad har vi lärt oss? Det är också att stärka deras självförtroende tycker jag. Då blir man duktig på det, man ser att man har skaffat sig kunskaper.

Har ni föräldrar som en faktor?

D: Ja, visst vi har den kontakten på eftermiddagarna på lågstadiet. Vi träffar nästan alla föräldrar, vi låter dem vara engagerade. Samtidigt måste föräldrarna förstå att eleverna arbetar efter sin egen kapacitet. Det är inte så att eleverna måste vara på sidan 32 som den här veckan. Det gäller att förstå att det är skillnad på barnen.

Är det svårt att bemöta barnen?

D: Nej, jag tycker att man lär sig att snabbt avläsa barnen. Det är inte så att man alltid kan nå fram ändå. Men, man känner sina barn ganska väl, man vet vilka man kan säga på det sätt och vilka man kan säga på det sättet.

E: Jag det är en erfarenhet i yrket.

D: Jag tycker att det är viktigt att lära alla barnen att bemöta sina kamrater på olika sätt – för kamraterna tål olika saker. Och det måste man också medvetandegöra. Man kan bli arg på ett barn och det bara rinner av den, ett annat barn blir förtvivlad.

E: Ja.

Bilaga 6 Intervju med pedagogerna F & G

Vilken betydelse tycker du att självförtroendet har vid läs- och skrivinläringen?

F: Jag tror att det är viktigt och att det hör ihop med trygghet. Att barnet mår bra och får stöttning att den duger. Även om den inte kan lika bra som den som sitter bredvid.

Påverkar självförtroendet mycket?

F: Ja, det påverkar mycket. Men klart att vissa barn kan vara extremt duktiga trots dåligt självförtroende. Ja, så kan det också vara att trots att de kan vara jätteduktiga och knäcka koden, så kan ...

G: Man måste tänka på att många får det också hemifrån att dom inte klara av saker och ting, då kan de genom att nu ska jag visa att jag kan.

F: Men har man erfarenhet så att man blir aldrig bra nog är det knäckande för självförtroendet även om man gör sitt yttersta och att få höra att man inte har topp betyg.

G: Och ändå lagt massvis med tid. Men det finns barn med högt presterande föräldrar och då tror föräldrarna att deras barn har ärvt deras begåvning. Och då kanske det inte är så stor begåvning och då ställer de för höga krav och då måste jag visa att jag duger. Så kan det också vara med de som gör sitt allra bästa.

Faktorer?

F: Allting hör ihop, vänner, skolan, familj, vad man får som respons på sig själv och på det man gör.

(Kort samtal om en specifik elev. Vi valde att inte ta med detta eftersom p.g.a. sekretess och att det inte var relevant för vår undersökning.)

F: Men att det är viktigt för dem som inte kan läsa, att bli stöttad i sitt självförtroende, att dom kan och är duktiga, som i den här klassen där många kan läsa och att sitta där och höra att man inte kan, då kan de inte må bra.

G: Det är många barn som själva ställer stora krav på sig själva.

F: Dom jämför sig jättemycket barnen själva, allt vad mamma och pappa säger och vad fröknar säger.

G: Ja visst.

F: Jag tänker på en tjej där inne som har lite kanske väl höga krav på sig själv. Hon kanske inte behöver för det blir bra det hon gör.

Hur lägger ni upp arbetet?

F: Det beror på, vi försöker lära känna barnen, alltså hitta vägen till dem. Dom bör tycka att det är roligt, det finns inga mallar att gå efter här. Vi har i klassen ett tema, veckans bokstav som vi gör och allt kretsar kring det, det är både läsa och skriva, musik och naturkunskap. Det är jätte många bitar. Och då får de in det på många olika sätt.

G: Men sen att komma ihåg, det kan vara svårt och man kanske inte är mogen.

Hur påverkar ni?

F: Vi kan påverka. Vi kan uppmuntra ”Oh vad du är duktig, vad bra detta gick”. Det tillhör vårt yrke att uppmuntra och stötta och försöka hitta lagom nivå, då, så att det inte blir för svårt för det mår självförtroendet inte bra av, va?

Föräldrarna som faktor?

F: Om föräldrarna är intresserade av skolan då lär sig barnen mer. Det stärker deras självförtroende om föräldrarna bryr sig.

G: Det är föräldrar här varje morgon. Föräldrar som går in här under kvarten. Dom får gå in kvart i åtta om det inte är fritis. Och många föräldrar är där när vi kommer. Då är alltid jag, C eller K som är där. Och då stannar de tills det ringer in.

F: De säger att det är den bästa stunden. Då innan barnen börjar visade de var de sitter och sina böcker – vad vi gjorde igår. När de visar intresse tycker barnen är kul. Det hjälper inte om vi är intresserade om de hemma är det hjälper det mer.

G: Och barnen tycker att det är spännande. Som vid föräldramöte ”Oh, då kommer mamma och ska titta i bänken”. Och då är det alltid de som inte har stor självförtroende, det är de föräldrar som inte dyker upp. Då har de inte den stötningen.

F: Många barn...

G: Det är synd om dem.

Ni tänker på detta med självförtroendet?

F: Alltså, det är klart att man märker ganska snabbt om det är dåligt självförtroende. Det märks i allting och då ska man se till att barnet vet vad som gäller och få dem bekväma i skolan.